

Gerçek Bir Aydın: Prof. Dr. Meral Alpay Şenöz

A Real Intellectual: Prof. Dr. Meral Alpay Şenöz

Atakan Aydın*

Öz

Meral Hoca ile tanışma ve çalışma dönemimi, Hocam hayattayken hazırlanan armağan kitapta dönemlere ayırarak aktarmaya çalışmıştım. Tekrara düşme ve bir şeyleri atlamış olma kaygısıyla yazıyı tekrar okudum ve aşağıdaki metni tüm içtenliğimle yazmaya çalıştım.

Anahtar Sözcükler: Meral Alpay Şenöz; Türk Kütüphaneciliği; kütüphaneciliğe katkı sunanlar.

Abstract

I tried to tell my story about the time I spent with Meral Alpay while she was alive. My article in the books differs from it. I have written it with complete sincerity and my deepest regards.

Keywords: Meral Alpay Şenöz; Turkish librarianship; contributors of librarianship.

“Duygularımızı yalnız ölümün uyandırdığına dikkat ettiniz mi? Bizden yeni ayrılmış dostlarımızı ne kadar severiz, değil mi? Ağzları toprakla dolup hiç konuşmaz olmuş hocalarımıza ne kadar hayranızdır! Saygı o zaman çok doğal olarak gelir, belki de tüm yaşamları boyunca bizden beklemedikleri o saygı. Ama biliyor musunuz niçin ölümlere karşı hep daha dürüst ve daha cömertizdir? Nedeni basittir! Onlara karşı bir yükümlülüğümüz yoktur.” (Camus, 2013)

2019 Mart’ında Hocamın aramızdan ayrılış haberini aldığım da dersteydim. Duraksadım, gökyüzüne baktım. Sanki gökyüzü en güzel yıldızını kaybetmiş, kapkara kesilmişti. Usulca döndüm öğrencilerime, gözlerinin içine baktım, yıldız gibi parlıyordu her biri. Göz kesildim, Meral Alpay’lar gördüm karşımda. Gökyüzüne döndüm tekrar, aydınlanmıştı.

Hoca yaşadığı duyguları gizlemezdi, düşünceleri gibi. Serzenişleri, kahkahaları çok özeldi. Tam 20 yıl önce, yıkılmak üzere olan Nadir Eserler Kütüphanesinde, artçıların ardı ardına yaşandığı gün kitapları kurtarmaya çalışırken ortaya koyduğu özveri ve o güzel gözlerinden süzülen gözyaşları... Yıldız Sarayı’ndan gelen tarihi, canı pahasına canlı tutmaya çalışmıştı.

1997’de Kütüphanecilik Bölümüne girmiştim. Aynı tarihte Prof. Dr. Meral Alpay bölüm başkanlığını ve lisans derslerini bırakmıştı. Talihsizliğin büyüklüğü Hoca’yı tanıdıkça kendini daha da net gösteriyordu. Asistanı, yüksek lisans tez danışmanım Prof. Dr. Hülya Dilek Kayaoğlu olmasa ne kendisini tanıyabilir ne de “ben” olabilirdim (Aydın, 2007). Merkez Kütüphanenin yönetim katında, Hoca’nın makamının hemen bitiminde yer alan küçük camekânlı odada, lisans eğitimini tamamlayana kadar okul döneminde “paralı asker” yaz dönemlerinde de geçici işçi statüsünde çalışıyordum. Yüksek lisans yaparken de beş arkadaşım ile birlikte Hocamdan dersler aldım. Yanılmıyorsam bizden sonra sadece bir doktora öğrencisi oldu. Bir Cumhuriyet aydını ve bilim insanının çok yakınında çalışmış ve kendisinden dersler almış olmak, gerek özel gerekse iş yaşamımda her zaman kendimi güvende hissetmemi

* Müdür Yardımcısı, Robert Koleji İbrahim Bodur Kütüphanesi. E-posta: aaydin@robcol.k12.tr
Assistant Head Librarian, Robert College Ibrahim Bodur Library, Turkey.

sağladı. Kendisinden hayata ve bilime dair çok şey öğrendim, öğrendik. Hocamla geçirdiğimiz her an çok özeldi. Sevgili Hocam ve yüksek lisans arkadaşlarımla sinerji yaratmıştık. Tartışmalar, kahkahalar derslerimizde eksik olmazdı. Dersleri ipe çekerdik. Çok şanslıydık. Aysel, Cem, Derya, Mine, Tolga yüksek lisans arkadaşlarım, uygulama alanında şimdilerde çok önemli işler başarıyor ve bilime katkı sağlamaya çalışıyorlar.

Hoca, var olan sorunlara bilimsel yöntemlerle evrensel değerler doğrultusunda çözüm üretmeye çalışır, projeler üretirdi. En kötü koşullarda dahi karamsarlığa düştüğünü hatırlamıyorum. Her zaman umut doluydu. Tanıdığım en sabırlı, en çalışkan insanlardan biriydi. Bu iki sıfat, tercümanlığını yaptığı bölüm kurucusu Prof. Dr. Rudolf Juchhoff'un (Alpay, 1968) tavsiyelerinin etkisiyle ortaya çıkmış olabileceği akla gelse de, daha çok Hocamın kendi doğasında vardı. Birlikte çalıştığımız dönemde Merkez Kütüphaneden en son çıkan kişi olduğuna birçok kez şahit olmuşumdur. Hocamdan önce kütüphaneden ayrılmak istemezdim. Çoğu zaman ziyaretine gelen bilim insanlarıyla gerçekleştirdiği sohbetlerine kulak misafiri olurum. Benim için Merkez Kütüphane, akademi gibiydi. Hocanın her an benimle konuşma olasılığı vardı ve bu durum beni canlı tutuyordu.

Haftada bir gün, bir öğrencinin yakınından geçmeye cesaret edemeyeceği, Beyazıt'ın en güzel restoranından tercihimize göre kaşarlı, kıymalı, kuşbaşı ya da karışık pide ısmarlardı. Kaşarlı pideyi çok severdi. Mesaiye kalan kişilerle hep birlikte hocanın odasında toplanırdık. Sıcak pidemi yerken kütüphane biliminin yanı sıra felsefe, edebiyat, bilim tarihi alanında Hocamın ağzından çıkanları heybeme doldurmaya çalışırdım.

Bazen İstanbul Üniversitesi Merkez Binasının ana girişinin sağında kalan Profesörler Evi'ne giden Hocama eşlik ederdim. Tavan süslemeleri ve yüksekliği ile insanın başını döndüren ve insana kendini küçük hissettiren mekân, benim için önemli bir öğrenme merkezi olmuştu. Belirli bir düzende bir araya getirilmiş çatal, kaşık, bıçaklar, tabaklar, bardaklar, peçeteler... Hiçbir şeye dokunmadan önce hocanın yemeğe başlamasını beklerdim. Büyük bir dikkat ve nezaketle çatal ve bıçağı kullanır, sofraya adabına harfiyen uyardı. Hoca daha sonraki günlerde, ikili yemeklerimizi Ataol Behramoğlu, Kemal Alemdaroğlu, Toktamış Ateş gibi hocaların bulunduğu masalara taşıyırdı.

Geçici işçi kadrosuna almak için Kemal Alemdaroğlu ile beni tanıştırdığı gün çok özeldi. Üniversite rektörü Prof. Dr. Alemdaroğlu, Prof. Dr. Alpay ve lisans öğrencisi, hiçbir sıfatı olmayan ben profesörler evinden rektörlük binasına kadar sohbet ederek yürümüştük. Hocanın her yaptığını gözlemlerdim. Belirli bir sosyal çevreden gelen 20 yaşındaki bir gence kapı açması, ideallerine koşabilmesi için yollar yapması, Hoca'nın ilerlemenin ön koşulu eğitime inanmış ve gerçek bir Cumhuriyet insanı olmasıyla açıklanabilir. Belki de gençlere sorumluluklar yükleyerek Atatürk'ün vasiyetini yerine getirmeye çalışıyordu. Merkez Kütüphaneyi kütüphanecilik öğrencileri için uygulama alanına dönüştürmüştü. Devletin atadığı uzman kütüphaneciden, memurdan daha çok kütüphanecilik öğrencisi vardı. Kuram uygulama ilişkisinin öneminden sıklıkla bahsetmekle kalmaz bunun gerçekleştirilebileceği sağlıklı ortamı kurmak için yeni yol ve yöntemler üzerinde araştırmalar yapardı.

Hocayla çalışmak kolay değildi. Bilimsel dayanağı olmayan söylemlerden, boş argümanlarla konuşulmasından hiç haz etmezdi. Hocayla konuşurken kelimeleri özenle seçmek ve düzgün bir şekilde ifade etmek gerekliydi. Odasından beni nazik bir şekilde nasıl kovduğuna armağan kitapta yer vermiştim.

Hoca bir Cumhuriyet insanıydı. Cumhuriyet'in nasıl kurulduğunu Atatürk devrimlerinin anlam ve önemini her fırsatta dile getirir ve açıklardı. İyi bir okur, iyi bir konuşmacıydı. Dili çok etkili ve doğru kullanırdı. Hocadan ders alanlar kendisinin ne kadar iyi bir dilbilimci olduğunu bilir. Yüksek lisans derslerinde altı arkadaş ağzımız açık hocayı dinler; verdiği referansları not etmeye, yaptığı göndermeleri anlamaya, ince esprilerini kaçırmamaya çalışırdık. Dil üzerine yaptığı paylaşımlardan büyük haz duyardık. Meral Hoca Almanca,

İngilizce ve Türkçe'yi iyi konuşurdu. Ancak kendisini üstün kılan bu dilleri iyi konuşuyor olması değil, dillerin sistemini biliyor olmasıydı. Yüksek lisans tezimde kullandığım “çağdaş” kavramını yapısal ve anlamsal olarak açıklaması Hoca'nın çok yönlülüğünün, bilimler arasında nasıl ilişkiler kurabildiğinin en önemli göstergesiydi.

Hoca çevresindeki herkese dil, din, ırk, cinsiyet, yaş ayırımı gözetmeksizin sevgi ve saygıyla yaklaşırdı. Dalkavukluktan hiç hoşlanmazdı. Yaşadığı apartmanın görevlisinden söz ederken “Bey” kavramını görevlinin adının sonuna mutlaka eklerdi. Cumhuriyet aydını halka inememe ve halkı hor görme suçlamalarıyla yıllardır eleştirilmiştir. Bu konuda içimdeki paradoksu, yaşadığım savrulmaları Hocam ortadan kaldırmıştı. Hoca kuşkusuz Cumhuriyet'in yetiştirdiği, yarattığı bir aydıydı. Kimseyi ne hor gördüğüne ne de küçümseydiğine şahit olmuşumdur. Kütüphanenin etrafında cirit atan işportacılara zaman zaman kuralları, kanunları hatırlatır onlarla sohbet ederdi. Halkın Cumhuriyet'i ve yarattığı aydınlığı anlamaması için belirli çevrelerce Cumhuriyet'in nasıl manipüle edildiğini görmemi sağlayan da Hocam olmuştu. Düşündüğünü, inandığını yüksek sesle söylemekten asla çekinmezdi. İnsan ilişkilerindeki tutarlılığıyla önemli bir rol modeliydi. Herkese eşit mesafede durur, karar vermeden önce farklı sesleri duymak isterdi.

Hoca, İstanbul Üniversitesi Baltalimanı Tesislerinde, “Meral Alpay'a Armağan” başlıklı kitapta yazısı olan; lisansında, yüksek lisansında, doktorasında danışmanlığını yaptığı eski öğrencilerini; arkadaşlarını, onlara teşekkür etmek için bir araya toplamıştı. İnanılmaz bir enerjisi vardı. Güzel gözlerini en son orada görmüştüm.

Son iletişimlerimiz 2009 yılında oldu. Çok uzaklarda olmasına karşın ev sahipliğini üstlenmiş olduğum ve yürütme kurulunda yer aldığım önemli bir organizasyona ilişkin duygu, düşünce ve iyi dileklerini iletmişti:

From: Meral Senöz <meralsenoz@gmail.com>

To: Atakan Aydın <atakan.aydin@yahoo.com>

Sent: Tuesday, June 30, 2009 12:49:30 PM

Subject: Re: [KUTUP-L: 10791] II.Ulusal Okul Kütüphanecileri Konferansı -- Teşekkür

Sevgili Atakan,

Okul Kütüphaneleri 2. Ulusal Konferansına katılamadım ama neredeyse bir yıldır - hatta Amerika'dan bile- internet kanalıyla adım adım izledim. Toplantıda konuşulanları da okurum diye düşünüyorum. Okuduğum teşekkür yazıları özverili işbirliği çalışmalarını yansıtıyor. Katılamadığım için üzgünüm.

Gelecek için umut yarattığınızı söyleyebilirim. Sizlerle gurur duyuyorum. Kutlarım.

Dilerim gelecek yıl 3. konferansa katılırım.

Sevgiler.

Meral Alpay Şenöz

Meral Alpay, yaşamı boyunca inandığı evrensel, çağdaş değerlere bağlı kaldı ve bilimin dışına çıkmadan, aydın insan yetiştirmek için yaşadı.

Hocamla tanıştığım günden bugüne hayat yolculuğumu kolaylaştıran, Hocamdan bende kalan üç sözünü paylaşmak isterim:

“Çatışma olmayan yerde ilerleme olmaz.”

“İş yerinde arkadaşlık olmaz, olursa mükemmel olur.”

“Farklı yönlerde aynı anda koşmaya çalışırsan bir yere varamazsın, kulvarını seç.”

Teşekkürler Hocam. Huzur içinde yatın...

Kaynakça

Alpay, M. (1968). Kütüphaneci, öğretmen veya araştırmacı mı, yoksa öğrenci mi idi? *Türk Kütüphaneciliği*, 17(3), 169-171.

Aydın, A. (2007). Meral Hoca'yla geçirilen 3 kısa dönem. H. D. Kayaoğlu. (Yay. haz.), *Meral Alpay'a armağan* içinde (s. 303-309). İstanbul: [y.y].

Camus, A. (2013). *La chute* [Düşüş]. (H. Demirhan, Çev.). İstanbul: Can Yayınları.